

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentulu:	Pretiuu insertiuniloru:	Correspondintiele sè se adreseze Redactiune dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutulu pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriulu romanu ortodoxu din Aradu. .
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ . 3 „ 50 „		

Dela sinodulu eparchialu aradanu.

Siedinti'a VII 8° aprile.

Deput. sinodalu Demetriu Moga cere concediu a se poté independá dela sinodu. Concediulu se dà.

Presiedintele presinta telegram'a Preasantiei Sale Dluí Episcopu alu Caransebesiului, prin carea sinodulu eparchiei Caransebesiu cere unu ajutoriu de 1200 fl. din fondurile comune pentru preparandi'a din Caransebesiu. Se transpune la comisiunea pentru fondurile comune.

Deput. Vincentiu Mangra face propunerea, ca ven. sinodu se enuncia editarea din anu in anu a unui „schematismu alu diecesei Aradului“ insarcinandu-se cu redactarea si tiparirea lui ven. consistoriu din Aradu. Propunerea se transpune comisiunei organizatore.

Deput. Georgiu Vasilieviciu propune a se aduce urmatoriulu conclusu de resolutiune: „Din fiacare comisiune a sinodului nainte de deschiderea sesiunei sinodale cu 2—3 dile se fie insarcinati a veni la Aradu presiedintele si referintele, ca se censureze reportele ambeloru consistorie respective propunerile ce vor fi intratu la Inaltulu presidiu, carii apoi dupa intrunirea comisiuniloru, avendu cunoscintia deplina a lucrului, in una dia si-ar poté fini reportele sale, si in locu de 240 fl. ce se absórbe din bugetu pe diurne la deputati, tienendu-se siedintiele sinodali mai pucine dile, am poté economisá celu pucinu 600 fl. in fiacare anu.“ Se transpune la comisiunea organizatore.

Urméza la ordinea dilei reportulu comisiunei petitionarie. Cu privire la petitiunea conferintiei preotiloru tienuta la 2/14 aprile in Aradu, pentruca venitele sesiuniloru dela parochie vacante precum ori ce alte tace, ce au se solvéscá preotii la consistoriu, de aci inainte se se recéda pe partea fondului infintiandu pentru dotatiunea preotiloru si a familieloru loru, reportorulu comisiunei Iosifu Botto propune incuviintierea petitiunei, ceea ce se primesce si din partea sinodului.

Rugarea preotulu Georgiu Leucuti'a din Beliu pentru subventiune anuala, la propunerea comisiunei, se transpune consistoriulu din Oradea-mare pentru a constatá necesitatea subventionarei si pentruca la sesiunea viitoria sinodala se faca propunere in acestu merit.

Sinodulu protopresbiteralu din tractulu Pomezului adreséza rugarea la sinodu, ca restanti'a ce ar resultá din contribuirea de 3 cr. la sufletu din acestu tractu protopresbiteralu pentru fondulu eparchialu se se cedeze protopresbiterulu Elia Moga, pentru ameliorarea dotatiunei lui. Sinodulu cu delaturarea propunerei de refusare a comisiunei primesce propunerea deput. Georgiu Vasilieviciu ca diumetate din restantia se se cedeze in favorea protopresbiterulu.

Cererea comunei Bucuroi'a pentru unu ajutoriu de 100 fl. spre scopulu renovárei biserice de a colu comisiunea propune a se incuviintia, cea ce primindu-se se decide a se tiené in suspensu pana la votarea bugetulu anualu.

Cu privire la rugarea preotulu Nicolau Popoviciu din B. Lazuri pentru unu ajutoriu de 150 fl., comisiunea petitionare propune a se transpune consistoriulu din Oradea-mare ca constatand lips'a se-o substerna sinodulu pe sesiunea viitoare, in sa sinodulu la propunerea deput. Dr. N. Oncu, decide, ca petitiunea se se recomende consistoriulu din Aradu, ca dupa ce va constatá lips'a petentelu, intre marginele bugetulu votatu deja, si dupa ascultarea consistoriulu din Oradea-mare, se confereze petentelu unu ajutoriu posibilu din rubric'a de ajutorare pentru preotii scapatati.

Relativu la rugarea veduvei Bosco remase de repozatulu protopresbiteru si presiedinte la consistoriulu din Oradea-mare, prin carea cere unu ajutoriu anualu din midilócele diecesei, la propunerea comisiunei sinodulu decide, ca consistoriulu din Aradu ascultandu opiniunea consistoriulu din Oradea-mare, se fia autorisatu a acodá suplicantei unu ajutoriu din fondulu meritulu pentru ajutorarea preotiloru, ori din sum'a ce se votéza din anu in anu pentru acestu scopu.

In privinți'a petitiunei mai multor locuitori din Giula-Germana pentru a cedá sesiunea parochiala din Giula-magiara in dotatiunea parochului lor, comisiunea propune, ca deorace petitionarii forméza dreptu de proprietate la sesiune inca de pe timpul candu nu erau despartiti cu parochie — petitiunea se se transpuna consistoriului din Aradu, ca studiandu actele referitoare la infiintierea parochiei se decida in merit. Sinodulu primesce propunerea comisiunei, cu adausulu deput. G. Vasilieviciu, ca consistoriulu se reporteze la anulu viitoriu despre cele eruite.

Cererea lui Vincentiu Buda din Lugosiu pentru imprumutu de 1000 fl. pe ipoteca, spre a poté infiintá o libraria romana in Aradu, ne tienendu-se de atributiunea sinodului se refusa.

In ce privesce petitiunea mai multor locuitori din Capolnasiu pentru a se intari alegerea lui Vasiliu Olariu de parochu, sinodulu primesce propunerea comisiunei ca, fiindu caus'a in apelata la forulu metropolitanu, se se astepte pana la resolvirea ei la acelu foru.

Urméza la ordinea dilei reportulu comisiunei scolare. In meritulu propunerii lui Paulu Rotariu relativa la luarea de dispusetiuni necesarie spre administrarea si intrebuintiarea fondurilor scolare, ce s'au facutu si se vor face din 1 % decretatu prin lege a se cedá spre acestu scopu din teritoriile segregande pe cale urbariala ori comasationala in respectivele comune, reportorul comisiunei Ioanu P. Desseanu propune: in considerarea cá art. de lege XXIX din 1868. §§. 38 si 39 dispune ca in fiecare comuna se se faca fondu scolaru comunale, si spre sporirea acelu fondu, in fiecare comuna unde se va face comasare séu segregare de pasciune cu ocaziunea acestor'a se se taie din teritoriulu comunalu unu teritoriu de 1 % in favorea scoleloru comunale infiintiate séu infiintiate; mai departe in consideratiune cá dupa §. 41 alu legii citate venitul acestor funduri in acele comune, unde nu esiste scóla comunala, dar exista scola confesionala corespunditoare reerintiilor legii — se poté intrebuintiá in folosulu scolei confesionale, — consistoriele din Aradu si Oradea-mare se indruma, ca fora amenare se castige datele necesarie despre astfelu de funduri existente deja in teritoriulu jurisdictiunei lor, si ca si in privinți'a acestor'a, cátu si in privinți'a fondurilor de acésta natura creande, pe viitoriu se ingrigésca ca venitul acestor'a se se intrebuintieze in favorea scoleloru si invetiamentulu nostru poporalu, staruindu ca dupa posibilitate aceste funduri se devina sub administrarea nemidlocita a comitetelor si sínódelorú nóstre parochiali din aceleasi comune. Sinodulu primesce propunerea.

Cu privire la interpelarea deput. Vasiliu Paguba (din nr. precedente) comisiunea scolaru face urmatoriulu proiectu de conclusu: „Venindu la cunoscintia cá in mai multe comune din eparchia s'ar afla pamenturi date cu ocaziunea regularilor urbariali spre solvirea dotatiunei invetiatorilor nostri confesionali, fora ca acele se se afle in posesiunea si usufructulu invetiatorilor: se indruma ambele consistorie, ca se-si

procure datele necesarie si se ingrigésca ca pamenturile castigate ori la regulári urbariali ori pe alta cale in favorea invetiatorilor séu preotiloru si institutelorú nóstre confesionale se se intrebuintieze conformu destinatiunei lor. Propunerea comisiunei se primesce si se ridica la valóre de conclusu.

Cu acésta, siedinti'a se ridica.

Siedinti'a VIII ^{9/19} aprile.

Vincentiu Babesiu fiindu alesu si verificatu de deputatu in doue cercuri electorale, si anume in cerculu Vinga si Banatu-Comlosiu, dechiara cá renuncia la mandatulu in cerculu B. Comlosiu, si primesce alegerea din cerculu Vinga. Sinodulu ié la cunoscintia acésta dechiaretiune si indruma pe consistoriulu aradanu a luá dispusetiuni pentru noua alegere de deputati laici in cerculu Banatu-Comlosiului.

Ioanu Moldovanu face propunerea: Deorace in sensulu regulamentulu pentru inactivarea fundatiunei „Garviulu Fauru de Teusiu,“ administrarea acestei fundatiuni o conduce ambele consistorie, elocandu-se capitalulu in cass'a de pastrare din Oradea-mare, ér libelulu predandu-se pentru pastrare consistoriului din Aradu, ven. sinodu eparchialu se dispuna predarea libelulu despre capitalulu elocatu in cass'a de pastrare oradana consistoriului de acolo spre pastrare, cu insarcinarea de-a compune socotile, remanendu pentru consistoriulu aradanu controlarea si tienerea fundatiunei in evidintia.“ Se transpune propunerea la comisiunea episcopésca

La ordine urméza continuarea referadei comisiunei scolare asupra reportulu senatulu scolaru dela consistoriulu din Aradu. Reportorele Vasiliu Paguba, cu privire la fondulu generalu de pensii invetiatoresci propune si sinodulu indruma pe consistoriulu aradanu, ca se urgeze la metropolia conchiamarea congresulu, care se reguleze definitivminte fondulu de pensii invetiatoresci pentru intréga provinci'a metropolitanu conformu decisulu sinodalu nr. 254 din 1876. Statutele fondulu diecesanu de pensii dato 13 Febr. 1875. nr. ^{297/91} scol. se vor modificá respective inlocu conformu decisulu ce-lu va aduce maritul congresu in estu merit.

Éra in cátu acestu sinodu s'a dechiaratu in virtutea legii pentru unu fondu propriu de pensii invetiatoresci pentru provinci'a metropolitanu, apoi inaltulu guvernulu a dispusu si incassatu dela invetiatorii si parochie nóstre competintie pentru fondulu de pensii regnicolaru, se decide a se rugá maritul congresu se intrevina, ca acele competintie se se restituésca fondulu nostru de pensii.

Cu referintia la inactivarea si administrarea fundatiunei „Paffy“ senatulu scolaru alu consistoriulu din Aradu presinta unu proiectu de regulamentu. Acestu proiectu, cu adausulu ca, pentru pietatea catra fundatoru, consistoriulu va ingrigi ca alumnistii cari in alumneulu diecesanu, se vor sustiené din o parte a venitelor dela fundatiunea Paffy, se aiba cunoscintia de unde se sustienu, si se cunósca pe cátu se

póte viéti'a fondatorelui, — comissiunea lu-propune spre primire. Deput. Sigismundu Popoviciu cere ca delaturandu proiectulu de regulamentu din cestiune: totu venitul fundatiunei se se imparta competintiloru in proportiunea determinata prin literile fundationale.

Sinodulu prin votare nominala cu 30 voturi contra 10 voturi primesce „proiectulu de regulamentu despre inactivarea fundatiunei Paffy“ de basa la discussiunea speciala, cu amandamentulu deputatului Dr. N. Oncu cà, distribuirile ficsate in testamentu remanu neatinse. Si in càtu privesce distribuirea de ajutore, venitele fundatiunei, ce pestrecu sumele prevediute de testatoru in litele fundationale, intre concurentii de egala calificatiune, vor avé preferintia concurentii din famili'a Popa, respective fiulu parochului ortodoxu romanu din Buteni.“

Timpulu fiindu inaintatu siedinti'a se ridica.

Siedinti'a IX. 10/22, aprilie.

Se presinta rugarea lui Luca Deheleanu si concocii din comun'a Conopu, cari ceru in numele sinodului parochialu a li se acordá unu ajutoriu de 300 fl. spre scopulu edificarei unei casse parochiale. Se transpune la comissiunea petitionaria.

Deputatulu Georgiu Vasileviciu aduce la cunoscinti'a sinodului, cumca dupa informatiunile positive ce le are, fericitul Georgiu Popa, fostu comite supremu alu comitatului Aradu, a creatu o fundatiune de 1000 fl. pentru ajutorarea bisericeii, respective a preotimei ortodoxe romane din comun'a Galsia, care fundatiune pana astadi nu figuréza intre fundatiunile administrate séu celu pucinu se fia pusa sub control'a diecesei. In urm'a propunerei facute in acésta privintia de G. Vasileviciu, sinodulu in interesulu acestei fundatiuni insarcinéza consistoriulu nostru aradanu, ca se-si castige tote informatiunile si datele ce se potu capeté despre acésta fundatiune, si pe bas'a descopeririloru sale se ingrigésca ca acésta fundatiune se se inregistreze in numerulu fundatiuniloru diecesane, ingrigindu totodata, ca fundatiunea acést'a se se intrebuintieze, amesuratu dispusetiuniloru din literile fundationali.

Vasilii Paguba adreséza urmatorea interpelare: Are Preasanti'a Sa Dlu Episcopu si presiedinte cunoscintia despre acea anomalía, cumca pretensiunile bisericeii gr. or. romane din comun'a Socodoru sunt neasigurate hipotecarminte, si cumca socotile cultului nu sunt revediute de cincii ani incoci? daca Preasanti'a Sa are cunoscintia de acést'a, ce a binevoitu a dispune pentru delaturarea reului? éra daca nu are cunoscintia, are Presanti'a Sa de cugetu a se informá despre starea lucrului, si a dispune conformu rezultatului cele necesarie cu urgentia?

Preasanti'a Sa raspunde, cumca de dupa cum este informatu, socotile cultului din comun'a Socodoru sunt tote revediute pana la anulu 1876; de altmintrea promite cumca se va informá despre starea cauzei si

va dispune cele de cuviintia in sensulu legiloru si regulamentelor. Sinodulu primesce acestu respunsu spre sciintia.

Deput. Vasiliu Paguba face o propunere pentru ameliorarea salarielor profesorilor de teologia si preparandia dela institutul nostru din Aradu. Se transpune la comissiunea organisatóre.

Cu privire la regulamentulu pentru administrarea si conferirea de stipendie si alte ajutore din fundatiunea „Paffi“ana, sinodulu primesce acestu regulamentu in form'a si in cuprinsulu in care se anectéza la protocolu, incredintiatu fiindu Preasanti'a Sa Dlu Episcopu impreuna cu consistoriulu aradanu cu esecutarea acestui regulamentu.

In legatura cu decisulu sinodulu de anu, relativu la scol'a din Siusianovetiu, in urm'a propunerei facute de comissiunea scolara, sinodulu decide a se indrumá consistoriulu aradanu, ca se astérna pe sesiunea viitoria sinodala reportulu fiscului consistorialu despre pasii ce ii va ff facutu pentru redobandirea scolei confessionale din Siusianovetiu si despre rezultatulu acestoru pasi.

Vasilii Paguba cetesce reportulu comisiunei scolare facutu asupra regulamentului despre durat'a anului scolasticu in tote comunele ce apartienu diecesei Aradului, si sinodulu decide:

Anulu scolaru in tote comunele si la tote scolele de veri ce categoria, se incepe cu 1 Septemvre stilulu vechiu, si se finesce cu 30 Iuniu stilulu vechiu. Abateri dela acést'a regula, pentru scolele din comunele muntose, se potu face numai prin consistoriulu respectivu, dupa ascultarea conferintieloru invetiatoresci.

Acei scolari de sexulu barbatescu ori femeiescu, cari au trecutu etatea de 10 ani si sunt de parinti seraci, in càtu parintii ar dorí se se ajutore la lucrulu de campu, vor poté cere dela comissiunea scolara locala, ca tómn'a doue si primavér'a éراسi doue septemani, pe timpulu lucrului de campu, se li permita fiiloru loru se absenteze dela prelegeri.

Cu cei in etate sub 10 ani, precum si cu acei scolari mai marisiori, cari n'au capetatu dela comissiunea scolara permissiunea de absentare, invetiatoriulu va continuá prelegerile neintreruptu.

Din joi'a mare pana in duminec'a Tomei nu se tienu prelegeri, invetiatoriulu in sa este obligatu ca in septeman'a mare, incependu de joi demineti'a pana sambata ser'a se tiena exercitie sante cu scolarii.

In celalaltu timpulu alu anului de scola, prelegerile se tienu neintreruptu, conformu §.-lui 11 si 19 din „Norme pentru administrarea invetiamentului.“

In lunile de Iuliu si de Augustu stilulu vechiu, fiindu feriele mari, nu se tienu prelegeri nici pentru scol'a de tote dilele, nici pentru cea de repetitiune.

Cu acestea siedinti'a se ridica, anunciandu-se cea proxima pe dupa médiadi la 4 óre.

Influențele didactice și disciplinare a școlii asupra sănătății băieților. *)

Avându-ne norocirea de a participa la o conferință a inventatorilor noștri din Crisian'a, facui tristă experiență, că foarte puțin dintre ei cunosc condițiile igienice necesare pentru susținerea sănătății băieților. E drept că și cele mai culte națiuni europene numai de curendu se trezira din somnu, și aduseră ceva legi în privința sanitară a școlii, care împrejurare ne poate scusa încă puțin. Insa, acum e timpul suprem pentru de a pasi și noi pe terenul acelor'a, dacă voim a ne crește o generație de tână, căci este lucru constatat prin bărbați eminenti de știință, că foarte multe bătă numai înriurii școlii se pot atribui.

Cugetu cănu va fi forat interesu pentru on. cetitori ai acestui diariu dacă le voi face cunoscutu condițiile principale igienice, încâtu privesce didactic'a și disciplin'a școlii. Si înainte de ce asi veni la medu'a lucrului fie-mi permis a me ocupa puțin cu organismul acelor'a în favoarea caror'a voiescu se scriu. Voiu fi scurt și nu mai cu momentele mai însemnate pentru unu pedagogu mă voiu ocupa, ca astfelu se fie priceputu mai bine.

Copilulu dela a 5-a anu până la 16-a crește de comunu în fia care anu câte 2 policari, sunt excepțiuni inși, cari, dacă nu le luam în considerație, potu deveni fuste. Se întemla că unulu său altulu dintre copii în decursulu mai multoru ani nu crește de felu și de odată lu-vedemu întindându-se peste mesura, unu lucru foarte gingasiu.

Este unu lucru fiziologicu, că fiesce-care omu are lipsa de o cantitate de nutrețu, omulu e o putere care se afla în activitate continuă, prin ce perde din materi'a ce i-compune organismulu, și acest'a trebuie suplinită căci la din contra va urmă catastrof'a. Copilulu înca e o putere, care lucră și se și desvolta, deci, cu referința la marimea și pondulu lui, i-trebuie o cantitate mai mare de nutrețu, trebuie se mance mai adeseori și mâncările se fia ușor și mistuitu. Copii urineză mai multu ca cei crescuți, au deci sete multă; asemene ei trebuie se dormă mai multu ca cei crescuți.

Am atinsu mai susu neregularitatea ce există la creșterea copiilor, mai revinu odată la ea ca se o recomandă în atențiunea inventatorilor, ca, dacă o voru observă la cutareva dintre invetiaceii lor, se pazesca de respectivulu se nu-lu constringă prea multu la lucru, pentrucă procesulu lui de nutrire și asiă e peste mesura întrebunțiatu, și dacă lu-ar' mai întărită, ar' strică sănătății copilulu. Acest'a e perid'ă în care potu capetă copii diferite bătă, dacă nu dormu și odichnescu suficiente, și dacă nu au nutrețu destulu și bunu.

În urma, se vinu la partea principală, la creeri, cari la activitatea spirituală sunt factorii principali. Acesti'a la sugatori sunt moi și apatosi, asiă numitele curvaturi înca nu se potu observă și numai cu încetulu se desvolta. Acesta împrejurare trebuie luată în considerație la începutulu ocupațiilor spirituale a copiilor și se-lu defigemu pentru cei mai robusti în anul a 6, era pentru cei mai slabi cu 7—8 ani, inși atunci se nu îi prea îngreoiam, căci prin acest'a îi împedeam în desvoltare.

În generalu e de recomandat ca școl'a, care e chemată a dá națiunei o generație mare și tare se se neșuiasca a nobilită armonice toate partile organismulu acelei'a, se nu neglige partea trupesca, căci o face și în detrimentulu cei sufletesci, se-si însemne bine, că numai în unu trup sanatosu se afla minte sanatosă.

Ce se atinge de didactica e de recomandat ca, cărțile de învățămîntu se fie tiparite pe hărția albă cu literi

marisioare și negrie, căci în casulu contrariu strică ochii băieților; totu aceea e de observat și la chartele de pereti și globuri că adevăratele se fie bine marcate.

Nu îndestulu potu recomandă atențiunei autorităților noastre școlare observarea condițiilor mai susu indicate — la admiterea vreunei cărți, ca carte de învățămîntu pentru școlile noastre populare — prin ce va mantui multu băieți de vederea scurtă și alte bătă de ochi.

Unii invetatori în zelulu loru celu mare gramadescu bietii copii cu o multime de deprinderi domestice, astfelu că de abia le remane timpul — la mediadi — se imbuce ceva, ér de recreare nici vorba nu-e, și acest'a direcțiune e greșită, căci învățarea și cugetarea nu e alta decât o gimnastică a spiritului, respective a creierilor. Scimu că ținendu musculii în o activitate îndelungată se ostenesc, și afora de acest'a, dacă îi și mai întăritam, slabescu cu totul; chiar' acest'a va fi urmarea și a întăritării peste măsura a creierilor. Trebuie mai de parte se iee invetatoriulu în considerație și aceea împrejurare că nu toti copii de sub mână lui posedu aceeași facultate spirituală, prin urmarea nici că potu pretinde dela cei mai slabi asiă multu ca dela cei mai tari, căci astfelu ar' lucră în detrimentulu sănătății celor d'antăiu.

Copii trebuie se aiba timpul liberu pentru de a se jocă, a sară și miscă în aeru curat, și numai astfelu și-va poté capetă organismulu loru o desvoltare deplină. Îngramadirea deprinderilor de casa nu numai învățaceilor, foră chiar și invetatoriulu strică; pentrucă dacă voiescu elu a corespunde conștientu chiamării sale trebuie se examineze toate deprinderile, și fiindu acele multe, nici lui nu i-remane timpul de recreare. Se se urmeze deci astfelu, ca copii până la 9 ani se aiba celu puțin 4 ore pe ziua pentru joc și recreare, era cei până la 14 ani, 2—3 ore, ne computandu aici și timpul recerutu pentru somnu și mâncare. Deprinderi domestice de demanetă pe după mediadi se nu se deie nici candu. Deselinitu zilele feriale sunt sacrificate deprinderilor de casa. Am de a observă inși, că fiesce-care invetatoriu se observeze regul'a, că dacă vacanța dureră numai o ziua celu multu 4 ore se fia ocupatu copilulu cu lucrarea, era dacă ar' dură o 1/2 ziua, 2 ore. Recomandă aceste cifre în atențiunea invetatorilor la împărțirea deprinderilor.

În privința timpulu de școlă se se nisuiască invetatorii întracolo, ca cu copii mai fragedi se nu țina multe ore după oală, se li-se deie la mediadi timpul sufficientu ca se potă mână comotu, și acest'a ar fi cam 3 ore.

Este de însemnatu din punctu de vedere sanitaru și începutulu prelegerilor, care trebuie a se acomodă după influențele anutimpulu asupra organismulu copiilor.

Amu face foarte reu dacă amu constringe copii până la a 9-a anu se vina la școlă în timpul de ieră la 8 ore. Bietulu copilulu care are lipsa de unu somnu mai lungu — se-lu școlam din patulu caldu și se-lu trimetemu în aerulu aspru și rece de ieră — ce pecatu! — și apoi se ne miram de diferitele bătă și mortalitatea mare a copiilor ce începu a amblă la școlă!?

Pentru acei'a, cari au școlă în satulu loru său se dicem că sunt fericiți de a locui întrunu orasiu cu ulție ordinate și drumuri bune — ar' fi calea-valea, dar' sunt și de acei nefericiți, cari trebuie se alerge în altu satu la școlă *) — avendu astfelu de a se luptă cu pedecel ce li punu drumulu celu reu și cu frigulu celu mare și alte multe necasuri. Facia de acest'i'a trebuie se fimu cu considerare. Unde se afla astfelu de casuri trebuie se se începă prelegerile la 10 ore a. m. și se dureze celu multu 4 ore pe ziua, la mediadi trebuie alocati în alta chilia caldă și ventilată ca se potă mână comotu merindea ce si-au adusu de acasă. — Vêr'a ar' fi consultu se se finască orele de

*) Publicandu acestu articolu din bunăvoința d-lui medicinistu Ioan Pană, atragemu atențiunea invetatorilor noștri asupra lui fiindu scrisu chiar pentru referințele noastre, și în cunoștința de lucru.

prelegere la 10 a. m. si se încépa la 3 d. m. ca astfeliu pe timpulu celu caldu se fie copii acasa.

In generalu pentru copii pana le 9 ani sunt destulu 2 óre de invatiatu inainte de mediadi, ér' pentru cei mai betrani de 9 ani se fie 3 óre macsimulu. In dilele fierbinti de véra, in ultimele óre nainte de médiadi si in cele prime dupa médiadi se nu se predee studii pré intaritatóre de spiritu si trupu. Dupa fia-care óra se urmeze o pauza de 10 minute in care timpu potu scolarii se mance ceva si se se misce in aeru curatu.

Aceste ar fi de observatu in câtu privesce didactic'a, si acuma se trecemu la partea disciplinara.

Ce se atinge de pedépsa, trebuie se me esprimu intru acolo, respective se recomandu delaturarea ei, care s'a constatatú cã are o influintia rea asupra sanatatii copiiloru. Candu e constrinsu invetiatoriulu de a pedepsí pre vr'unulu dintre scolarii sei — are de a luá in consideratiune conditiunile sanitarie si a precugetá bine ce face. Loviturile, palmiturile si vergelitur'a sunt mai la tóte popórele culte oprite si totusi sunt invetiatori cari nu se potú despartí de acestu metodu placutu lorú. Trebuie se-ii facu in sa atenti pre respectivii pedagogi la aceea trista imprejurare cã, o lovitura peste capu séu céfa póte aduce cu sine o sguiduire de creeri séu medu'a spinarii, a carei urmari sunt fórté triste, ma e lucru constatatú cã copii astfeliu maltratati, vindecandu-se — devenira stupidi. Numai pucinu stricatosu pentru sanatarea copiiloru e si aceea, daca sunt pedepsiti spre a stá óre intregi in picióre séu a genunchiá pe grauntie, precum si daca se inchidu peste mediadi in localitatea scolei, unde aerulu pe acelu timpu e fórté stricatu, si nutrementu inca nu capeta bietii.

Nu potú trece cu vederea de a mai revení la acestu locu la deprinderile de casa. Am aretatu mai susu câtu sunt acele de stricatióse sanatatii copiiloru daca se dau fora mesura, respective cã, încãtu impedeca desvoltarea organismulu fragedu, daca nu-i remane timpu de recreare, si aci numai pentru aceea voiescu a mai vorbí despre ele, pentrucã se afla si de acei invetiatori, caror'a le place a le dá si ca pedépsa unu lucru fora capu! Bietulu copilu astfeliu ingramaditu trebuie se-si ruineze ochii noptea la lumina, cãci numai astfeliu póte satisfacé poffei tiranuluí seu. Dar' mai este unu ce si mai fatalu, cã acést'a pedépsa, si anume candu constringe invetiatoriulu pe copilu a descrié ceva de 20—40 ori, ea omora spiritulu bietuluí suferitoriu.

Nu voiescu prin aceste a jafuí pre invetiatoriu de ori-ce modu de pedepsire, sciindu pré bine cã — dorere! adese-ori e constrinsu a pasí mai energeticu facia de unulu séu altulu dintre invetiacei sei; dar' mi-esprimu dorinti'a, ca la croirea vreunei pedepse se se cugete seriosu si fora pasuune asupra lipsei si moduluí acelei'a, se tiena in vedere însusirile morale si fisice a celui'a pe care voiescu a-lu pedepsí, si astfeliu numai, va poté gasí calea cea drépta si nu va stricá nici candu.

Am disu mai susu cã nu toti copii posedu un'a si aceea-si facultate spirituala, deci trebuie se fimu mai cu reserva facia de cei slabi, intre cari — in primulu locu se afla cei ce suferu in galbinare si anãmia (saracia de sange). Facia de acesti'a trebuie se-si restringa invetiatoriulu pretensiunile, cãci bietii de ei si asiá lucrú pe conta organismulu lorú; acesti'a se nu se tiena multu timpu in scóla avendu lipsa mai mare de aeru curatu si miscare. In generalu e de recomandatú ca invetiatoriulu se-si indrepte pretensiunile sale facia de fiesce-care discipulu dupa individualitatea respectivuluí, si in acést'a privintia lu-póte face atentu o multime de simptome. Candu vede, cã la unulu séu altulu recescu manile, si capulu e fierbinte, cãscarese i e frigu, desi temperatur'a esterna e normala, i-se stramuta colorea fechiei, rosiescu ochii, si se forméza unu anelu venetu in jurulu lorú, sunt totu atátea simptome, cari areta cã séu e copilulu fórté obositu, séu cã sunt simptomele premergatore a vr'unei bóle.

In astfeliu de casuri trebuie intrerupta prelegerea si lasati baiatii afara la aeru curatu. Dupa unu restimpu de 10 minute se póte incepe éراسi, in sa cu predarea unui obiectu mai usioru, si daca si dupa aceea ar' mai intrá respectivele simptome, invetiatoriulu are de a se pune in contielegere cu parintii copiluluí intrevenindu pentru ajutoruluí aceluí'a.

In localitatea scolei are se fia o temperatura de 14° R. Candu s'ar' aredicá peste gradulu numitu trebuie intre-ruptu incalditulu, ér' in casulu contrariu se se incaldiésca pana va ajunge gradulu respectivu. — Ventilarea scolei inca e unu factoru principalu pentru sustienerea sanatatii baiatiloru, fiindu lucru cunoscutu cã omulu inspiréza ocsigenu, care se afla in aeru si care jóca o róla mare in viéti'a organismuluí nostru; elu sustiene procesulu de ardere, care e simburele vietii nóstre. Unu productu a acestui procesu e intru altele si acidulu carbonicu, unu gasu ce espiramu, a carui influintia e inadusitóre respective inveninatóre. Adese se póte cetí séu audí cã fiindu mai multi adunati intr'o chilia, si sustienendu-se timpu indelungatu in ea capetara simptomele de inveninara cu acestu gasu. Se ne ferimu deci de acestu pericolu, si desclinitu facu atenti pre invetiatori la aceea imprejurare, cã copii espiréza mai multu acidu carbonicu si totodata nu potú contrastá multu timpu influintiei lui veninóse, de aceea e fórté de lipsa ventilarea scólei.

Pazésca invetiatoriulu ca se fia lumina destula in localitatea de prelegere, si ca copii se siéda totdeun'a dreptu. Deschilinitu se pazésca la scriere. Aci va fi bine daca copilulu si-va asiediá ambe cotele pe més'a de scrisu, ca umerii se stee in o directiune orizontala si astfeliu tienendu cu man'a stanga partea deasupra, ér cu cea drépta partea de josu a manualuluí de scrisu, póte incepe a scrie.

Acést'a regula pentru aceea e de observatu, cãci la dincontra usioru s'ar poté nasce o anomalia, o disordine in inaltimea umeriloru séu chiar' si o ghibosiare, ceea ce se póte vedé la multi scrietori, cari nu tienu regul'a susnumita.

O datina vechia si rea e si aceea, ca copii se siéda in bance dupa diligintia si portare, care pana adi se totu pastréza in scolele nóstre. Dupa cele indicate mai susu fia-care se póte convinge, cã acést'a trebuie parasita si se alo-camu copii dupa marime, cei mai mici se siéda inainte si cei mari inderetrulu lorú, ér pentru cei slabi de vedere si audiu se se procure scaune singuratice, ca astfeliu se se póta asiediá in apropiarea invetiatoriuluí.

Recomendu aceste apretiare atentiunei invetiatoriloru nostri; le recomendu nu numai pentru cetire fora si pentru aplicare, asicurandu-ii cã numai atunci vorú poté coresponde chiamarii lorú sublime, daca se voru ingrigí si de binele fisicu a copiiloru lorú incredintiati.

Sum convinsu cã autoritatile nóstre scolare sunt petrunse de adeverulu apretiariloru mai susu atinse, si me magulescu a crede, cã se voru nisuf din tóte poterile a dá poporuluí astfeliu de invetiatori cari vorú coresponde si re-cerintieloru sanitarie a scolei.

I. Panaea.

Pentru imbunatatirea starii materiale a poporuluí.

Conformu promissiunei mele facute in Nr. 9 a „Bisericei si Scólei,” revinu la cestiunea agriculturii poporuluí nostru. Inainte de a merge mai departe trebuie se accentuedu cã acést'a este de mare insemnatate pentru poporuluí nostru, cãci mare parte cu acést'a se ocupa, din acést'a castiga si acopere lipsele materiali.

Sunt individi cari néga cumca desvoltarea materiala premerge celei spirituale, eu din contra dicu, cã mainainte trebuie se ne castigamu starea materiala pentru ca cu ajutoruluí acesteia se intreprindemu cultur'a spirituala. Recu-

noscu că aceste stau în legătură, recunosc și acea că omul când vine pe lume are deja talentul pentru de a-și câștiga cele de lipsă; dară dacă e vorba de o dezvoltare spirituală mai înaltă, atunci lipsele materiale la această înca sunt mai mari precum am spus și în Nr. 9 alu foiei „Biserica și școala,” anume că poporul dăru nu a avut așa mare lipsă de învățatură a conducătorilor săi atunci când recerintele lor, spesele și contribuțiile la stat și la biserică și școala erau neînsemnate, dar au astăzi, când aceste s'au redat cu înaintarea timpului. Demonstrând că numai preotii și învățătorii o pot da această poporului, precum și notarii com. și cu unu cuventu carturarii cari traiesc nemijlocit între popor! Cum pot acestia prin învățatură ajuta îmbunătățirea stării materiale a poporului și și aloră însuși prin ramul de economie, prin agricultură? a) Prin a trăi singuri ca exemplu și a învăța poporul în școala, biserică, în viața socială și la toate ocaziunile ca să trăiască rațional, să fie sîrguțios și cu cumpetu bun, b) a-ii învăța la întreprinderi adecă a desvoltă în popor spiritul de întreprinderi economice, c) prin consultare, cum ar fi mai rentabilu a arăta a semăna și grăji semănăturile, dară aceste nu numai cu cuventulu ci și în faptă, — se pricepe că fără înjosirea autorității lor — căci poporul nu crede, trebuie se-lu convingi în faptă.

Rolul preoților și învățătorilor în praca agriculturii ar fi după mine, că la sămănăturile de toamnă și primăvara se nu crute ostenele de a se cugetă despre teritoriul în care este de a semăna — presupunând că și ei au pământul lor propriu său sesiunile spre folosire ca dotățiune, cum știu că mai totu au, — și mai ales unde e pământul necomăssatu, în locul sămănăturilor de anu ce e mai bine a semăna? bine ar fi în pământul unde anu a fostu grâu, ordiu și ovăși a semăna ărași aceste, său dăru e mai potrivit a semăna cucuruz! Cineva va dice că știe poporul această mai bine! nu e adevărat căci nu li se dă ocaziune spre a se consulta, nu împărtășesc părerile, nu vine la lumina ideii cea bună practică, și nu au fostu cu atențiune la trecut, nu și-a însemnat, în urmăre nu știe ce cel'ă ce din lung'ă praca a scrisu unu opu întregu despre această. Unde e pământul comăssatu înca se poate arată că sămănându așa și nu în altu modu e mai favorabilu său ba?

Trecând mai departe la soiurile fructelor, trebuie carturarii să fie cu atențiune cari soiuri sunt mai acomodate pământului, climei și pământului unde se vindu, căci usior se poate ca poporul continuându usulu betranu, nu prevede că prin schimbarea împregiurării unele soiuri de fructe nu se rentăza așa ca altele ce ar trebui sămăna, spre exemplu sămănându în totu anul grâu și cucuruz, nu vinu la ideia că pământul ar fi mai folosibilu pentru rapita, cartofi, canepă, curechiu, tabacu, pepeni său altele.

Referitoriu la lucrarea pământului (cum e aratu grațu și sapatu) — precum am spus în rondulu trecut — pământurile preoților se deschilinescu de a altoră economi prin lucrarea rea; pentru aceea se pretinde că preotii se de exemplu bunu, se nu se îndestulă cu arendă după pământul lor numai pentru crutiare ostenele, fiindu lucru vederat că celu ce esarendă înca trebuie să aiba folos, ci ei însiși se nesuiescă a-și lucră singuri pământul, și înca așa ca totu deuna se fie de exemplu. Cu vorbe scurte, se poftesc activitate și pe terenul acest'ă, înse fără neglijarea oficiului și vătămarea demnității de preot sau învățatoriu, se poftesc interesare în meritul culturii pământului și mai multa energie. Esperința mea referitoriu la întrebarea această nu este magulitoare pentru conducătorii poporului, deăce am vedutu casuri unde după usulu localu parochieni fără nici o rebonificare materială ara pământurile preoților și le sămăna și respectivulu preot nu afla cu cale a merge în faci'ă locului spre a vedea decurgerea lucrului; am vedutu că spre exemplu la sapa de cucuruz și

altele lucruri preotulu se îndestulescu cu raportulu că e gata! apoi cându bucatele lui sunt cele mai slabe, nu găsesc cauza pentru care sunt slabe!

Pe langă învățatură cu cuventulu dară, trebuie și interesare în faptă. Dintre naționalitățile cu cari locuim împreună, germanii, adecă nemții sunt cei mai sîrguțori agricultori, în urmăre cei mai buni economi. Se luăm dară exemplu dela ei. Gunoirea pământului fără a-lu lasă se odină, adecă fora a-lu lasă ogoru este la nemți regula, și prin această dobândesc în teritoriul în calitatea bucatelor și nu plătescu contribuție pentru pământu fora se-li aduca castig. Ararea afundă a pământului înca înlocuescu ogorirea căci știe la suprafața pământu odihnit cu huma destulă.

Este însusire la economii nostri din unele provincii ca sămănându bucatele cumu e grâu, orzu, ovăși ect. nu le mai cărea cum stau, poate numai din curiositate, până la sece, dară aceste soiuri de bucate poftesc și alta lucrare cumu e spargerea brusilor, plivirea de bureni, cari oprescu creșterea și strica calitatea bună, stringerea cocenilor din pământul unde anu a fostu cucuruz și altele. Lucru de însemnatu este și timpul potrivit precum la sămănatu așa și la secerat, adecă la culegerea bucatelor; asemenea e de importanță și la vindicare nu numai timpul ci și locul adecă piața, căci aceste decidu multu la prețulu produselor. Singuru timpul în decursulu lucrului este de a nu-lu lasă din vedere nici cându, pentru că „timpulu e aur”; timpul trebuie întrebuintat încontinuu și mai alesu cându recere urgentă lucrului. Pornirea la lucru de dimineață și continuarea încetu dar cu zel nentrerupt este mai avantajos decâtu lucrulu cu grabă fără precugetare.

Multe ar fi de însemnatu la obiectulu economiei poporului nostru, înse însirarea lor ar fi prea lungă, pentru aceea resumăm toate în una și recomandăm ca singuru poporul și conducătorii lui să fie totu deuna activi, cu interesare, apoi întreprindători, căci buna starea materială în genere numai așa se poate ajunge, ă din decăderea de acuma numai aceste mijloce ne potu mântui.

După opiniunea mea, timpurile cele bune, despre cari se vorbesc că au fostu în țară această mai înainte cându erau în abundență toate, nu le vomu mai ajunge, mai multu, putemu ajunge, că dăru rodurile nu voru fi așa desu periclitare ca în anii mai din urmă prin înghietu său esundări de ape, său tocmai în lipsa de ploie; dar abundență și prisos în produse și în toate nu putemu avea; noi aceste le avem și astăzi în proporți de atunci, numai că lipsele astăzi, conformu timpului, sunt cu multu mai multe, venite, castigulu nostru nu creșce, adecă dezvoltarea economiei e neglijată și această ne reține astăzi și dela dezvoltarea spirituală. Ca exemplu la această aducă Franci'a a carei dezvoltare în economie a întrecutu toate țările din lume. Pământul ei este cultivat de minune, încatu după statistica 94% sunt în folos și numai 6% necultivate. În Franci'a dară nu e de mirat industria și comerțulu celu colosalu, căci basă acestora și a stării finanțiare minunate este agricultură. Aceste toate apoi au contribuit la aceea că și cultura spirituală nu e mai înaintată nici în oțară ca în Franciă. Ca să ajungem și noi asemenea stare, de bunășamă e de lipsă ca guvernulu și stapanitorii nostri să facă dispozițiuni avantajoase în favoarea dezvoltării noastre materiale, dar e delipsă ca și poporul să știe apretiu dezvoltarea sa materială.

„Unu asesoru consistorialu.”

Diverse.

— O notitie, ce cetim în fôia locală ungrăscă, ne anunță că tenerimea română din Arad va aranja unu maialu aici în pădurea cetății în 28. Maiu a. c. — Spre orientare, fiindu întrebati din mai multe parti, avisăm pe On. publicu romanu, cumca noi nu cunșcem persoanele din

acestu comitetu arangiatoriu, si cumca tenerimea romana carea a arangiatu pona acú petreckerile sociali si balurile romane, din Aradu, nu are nici o cunoscintia si nici o parte in arangiarea maialului din 28. Maiu.

— **Santirea de scola.** Cetimu in diarulu „Timpulu“ din Bucuresci: Eri s'a santitu in capitala unulu din acele monumente, a caroru putere nici tunulu inimicu, nici asprirea vremurilor, n'o póte clati, — scol'a primara de baieti si fete din colórea de galbenu, strad'a Dionisie. Dupa universitate, acést'a este celu de alu doilea edificiu cu care noi bucorescenii ne putemu falí. Nu lasa nimicu de doritu nici in privinti'a igienica, nici in privinti'a conditiiloru pedagogice. Copii, in orele ce vor stá intr'ensulu, vor aflá nu numai hran'a mintii si inimei, dar si intarirea fragedei lorú fapturi. Dlu Vasilie Papa, in discursulu ce a tienutu cu acést'a ocazia, a aretatu recunoscint'a, ce capital'a detoresce fostulu primaru George Manu si consiliulu care s'a intre-cutu in a secundá nobilulu si inteligentulu lui zelu pentru inflorirea Bucuresciloru. Cuviosulu prelatu alu Bisericeii, archiereulu Calistu, totu pentru cladirea unui asemenea edificiu a daruitu o suma de 25,000 franci. Mai contribuindu, si primari'a, Bucurescenii vor avé fericirea de-a vedé in anulu viitoriu inaltandu-se intr'alta parte a orasiulu unu altu asemenea edificiu.“ Se ajute Ddieu!

□ **Onomastic'a Mariei Sale Domnei Elisabet'a.** Dumineca in 24 aprile, fiindu diu'a onomastica a M. S. Dómnei Elisabeta, s'a celebrata Te-Deum la 11 óre demineti'a, in sant'a biserica a metropoliei din Bucuresci, de catra Preasanti'a Sa Vicariulu, Genadiu fostu episcopu de Argesiu, la care au asistatu domnii ministri inaltele corpuri a le Senatulu si functionarii superiori civili si militari. Dupa terminarea servitiulu divinu Mariele Loru Domnulu si Domna au primitu la palatu felicitarile domniloru ministri si a casei domnesci. La orele 12, Mariele Loru au primitu birourile Senatulu si Camerei. Dlu Manolachi vice-presiedintele Senatulu a es-primatu mai antaiu felicitarile, ce acestu inaltu corpu politicu alu tieriei aduce M. S. Domnei pentru diu'a onomastica a ei, si ferbintele urari ce senatulu impreuna cu tier'a intréga inaltia catra ceriu, spre a pastrá in multi si fericiti ani pe Mariele Loru. Mari'a Sa Domnulu multumesce d-lui vice-presiedinte pentru simtiemintele statornice ale senatulu catra Mari'a Sa Domn'a si catra Sine. Apoi d-lu C. A. Rosetti, presiedintele adunarei deputatilorn, a adresatu Mariele Loru aceleasi felicitari si urari. Dupa acestea Mariele Loru au primitu felicitarile inaltulu cleru.

* **O adresa in interesulu Papei.** In colónele diariulu „Univers“ a aparutu o propunere pentru a se face o adresa catra presiedintele republicei franceze, catra senatori si corpurile reprezentative, cu provocarea, ca acestea se puna in cumpuna autoritatea Francei in interesulu pontificelulu Piu alu IX-le. Cuprinsulu adresei dupa diariulu „Univers“ e acést'a: „Rugare catra generalulu Mac-Mahon, presiedintele republicei, catra domnii senatori si domnii deputati! Alocuti'a Santiei Sale tienuta in 12 Martiu a. c. a facutu impresiune adenca in inimile catholiciloru, aratandu-se prin ea icon'a fidela a pericolulu in care se afla biserica. Despoiatu de posesiunea lumésca, Pap'a pe tóta diu'a vede ivindu-se noue pedeci in giurulu seu, care lu-paraliséza in guvernarea libera a bisericeii strabune, si este de temutu, cá prin aducerea de legi noue, va se-i-se rumpa cu deservese comunicatiunea cu lumea catholica. In faci'a acestei situatiuni grele, in care papismulu forméza centrulu de credintia si unitate religiosa, subscrisii cetatienii Francesi si catholici, si-tienu de detoria a se adresa catra Dvóstra si a ve róga, se folositi tóte midilocene de cari veti dispune, pentru a sustiené in onóre independinti'a pontificelulu, si a-i asigurá usanti'a ei, ca astfeliu Francia se póta gustá libertatea, carea este mai scumpa decâtu tóte: „libertatea credintiei si consciintiei.“

□ **Dieces'a rom. gr. cat. de Oradea-mare** in 3 iuniu a. c. va celebrá iubileulu de 100 ani dela infientiarea sa, care di festiva Ilustrissimulu Domnu Episcopu diecesanu Ioanu Olteanu — prin unu circulariu indreptatu catra Clerulu si Poporulu seu credintiosu — a ordinaru a se celebrá cu cea mai mare solemnitate in intréga Dieces'a sa; ér' spre mai mare si comuna bucuria, a invitatu si invita la Oradee-mare pre mai multi membri alesi ai Clerulu si poporulu seu, si cu deosebire din totu districtulu protopopescu celu pueinu câte doi preoti si pre intielegintii affatori in respectivele parochie, ca si densii se iee parte la solemnitatea tienenda, in biserica catedrala gr. cat. din Oradea-mare, in acea di memorabila. Dupa-ce inse diu'a de 3 iuniu este si diu'a iubilara a archipastoriei de 50 ani a P. S. S. Pontificelulu romanu Piu IX-le, Ilustrissimulu Domnu Episcopu preserie serbarea si a iubileulu acestui'a impreuna cu celu seculariu alu Diecesei, — din care impregiurare provoaca totu-odata Clerulu si Poporulu seu credintiosu la oferte pie intru ajutorarea piulu Pontifice, in-susi incepédu cu unu ofertu marinosu de 300 fl. v. — Asia-dara diu'a de 3 iuniu va fi duplu memorabila pentru Clerulu si Poporulu rom. gr. cat. din Dieces'a oradana! (dupa „Predicatoriulu Sateanulu.“)

□ **Camerei Romaniei** a primitu in siedinti'a din 29 aprilie c. v. cu 59 de voturi contra 29 urmatórea motiune: Adunarea pre deplin satisfacuta de esplicarile dlui ministru de esterne, considerandu cá Turcia prin declaratiunile si actele sale de agresiune in contra Romaniei, a ruptu singura vechile legaturi, ce ne unéu cu dens'a si s'a pusu in stare de resbelu cu statulu romanu; luandu actu de declaratiunea guvernulu, cá tunulu romanu a respunsu degiá la declaratiunea de resbelu facuta de Turcia; Adunarea nationala recunósce, cá starea de resbelu este creata Romaniei prin insusi guvernulu otomanu: apróba atitudinea guvernulu facia cu agresiunea straina; se radima pre semtiemintulu de dreptate alu mariloru puteri garante, cari dela tractatulu din Paris, au luat sub scutuloru desvoltarea individualitati politice a Romaeiei; avendu plina incredere in energi'a si patriotismulu guvernulu, i-da autorisarea, cá, cu tóte greutátile, se puna tóta staruinti'a, si se ia tóte mesurile spre a aperá si asecurá esistinti'a statulu romanu, astfelu ca la viitóri'a pace Romania se iésa cu o positiune politica bine definita si Natiunea de sine statatória se póta implini misiunea sa istorica. Totu in sensulu acést'a s'a pronun- ciatu si senatulu.

)(**De pre campulu de resbelu** scirile, ce le aducu diariiele vorbescu, numai despre nesce loviri fara mare importantia. Lupte mai mari se accepta numai cu finea lui Maiu, pe candu Russia si-va fi concentratu tóte trupele in Romania de a lungulu Dunarii. Cuartirulu generalu alu armatei rusescei este in Ploesti, unde petrece de cateva dile marele principe Nicolae, comandantulu supremu alu armatei rusescei, carea se afla pana acum pre teritoriulu Romaniei de 235.520 fetiori cu 540 de tunuri. Se mai ascépta inse inca doue corpuri de armata de 132.480 fetiori cu 288 de tunuri. Romania are sub arme 70,700 de soldati cu 126 de tunuri.

+ **Securanti'a publica la noi.** In dilele trecute caletoria cu trasur'a unu comerciantu din Timisióra dela Aradu spre casa. Intre orasiulu Vinga si satulu Orezi avú nenocirea, de i se stricá ceva la trasura, asia încátu fú silitu a intrerumpe caletoria. Deci tramise surugiulu cu trasur'a la satulu prossimu, ca se o repareze, ér elu pentru cá erá séra se duse intr'o ospetaria de langa drumu, ca se máie preste nópte. Pre candu ospeterésa i gatise patulu, si se puse se se culce, de odata intrara in ospetaria trei panduri. Abia atípise caletoriulu nostru cu pip'a in gura, candu unulu dintre panduri se repedi si i o luá. Calatorulu i cerú pip'a indaraptu' dar pandurulu, in locu se i o dea, se repedi cu ceialalti colegi ai lui, si i cerura pasaportulu de drumu. In daru le spuse calatoriulu, cá este unu lucru nepomenitu, ca

se-si ia cineva pasaportu in o calatoria dela Aradu spre Timisióra, càci pandurii insistau se li dea pasaportulu, si asia in locu se-si capete pip'a incepura a-lu desbracă si a-lu bate bine. A dou'a di facù calatoriulu aretare la comitatu si la fiscalatulu regiu, dar pana la altele primí in locu de pipa dela panduri o bataia buna. (Arader Zeitung.)

+ **Contele Andrassy** carele petrecù câteva dile — dupa cum se dice — pentru restaurarea sanataii la bunurile sale in Ungaria, s'a intorsu dilele acestea érași la Viena, unde se incepura a se tiené consilie facia de tienut'a ulterióra a monarchiei in cestiunea orientala.

Depuneri de capitale pentru fructificare

3—4

Se primescu la institutulu subsemnatu:

a) pre langa anuciarea radicării in sensulu statuteloru cu 6% interese;

b) sub conditiune de a-se anuciá institutului radica-rea depunerii la *trei* luni inainte cu 6 $\frac{1}{2}$ % interese;

c) sub conditiune de a-se anuciá institutului radica-rea depunerii la *siese* luni inainte cu 7 % interese.

Interesele incepu cu diu'a, care urméza dupa diu'a depunerii, si incéta cu diu'a premergatoria dilei, in care se radica depunerea cu acelu adausu inse, cà numai dupa acele capitale se dau interese, cari stau depuse la institutu celu pucinu 15 dile.

La dorinti'a deponentelui se potu stabilí in diu'a depunerii capitalului si conditiuni speciali de esolvire, cari se insemna apoi in libelu si in cartea depunerilor institutului. In atare casu restituirea depunerii urméza dupa aceste conditiuni speciali.

Depunerile tramise prin posta pe langa comunicarea adresei deponentelui se resolu totu de-a-un'a in diu'a primirei. Asemene se potu efectuí prin posta anuciári si radicári de capitale.

Sibiiu 28 aprile 1877.

„*Albin'a*“

Institutu de creditu si d'economii in Sibiiu.

Concursu.

1—3

Pentru parochia vacanta din Radna se scrie concursu; emoluminte sunt una sesiune de pamentu, dela 140 de case càte 1 mesura de cucurudiu in bombe, si stolele indatinate.

Doritorii de a ocupá parochi'a acést'a, trebuie se produca testimoniu de 8 clase gym. despre absolv. clericiei si de calificatiune; recursele au a le adressá comitetului parochialu si transpune protopresviterului Aradulu, pana in $\frac{12}{24}$ Iunie 1877. éra alegerea se va tiené in $\frac{19}{1}$ Iuniu 1877.

Recurrentii au a se presentá in vreo Dumineca au serbatóre in st. Biserica pentru a-si aratá desteritatea in cantare, tipicu si cuventare.

Radna in $\frac{5}{17}$. maiu 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Ioanu Ratiu**, m. p. protopresbiterulu Aradului.

2—3

Se escrie concursu pentru indeplinirea vacanteloru parochie din protopresbiteratulu Halmagiului:

1. O ciu cu emoluminte anuali: biru de 25 litre dela fieste care casa, si stolele indatinate, numerulu caseloru 68. diu'a alegeri 17 maiu.

2. Chazanesti cu emoluminte: 25 litre cucurudiu si stolele; numerulu caseloru 60. diu'a alegeri 17 maiu.

3. Stea emoluminte anuali: 25 litre cucurudiu si stolele indetinate dela fiesce care numeru; numerulu caseloru 65. diu'a alegerei 16 mani.

Doritorii de a ocupá vre una dintre aceste parochii sunt avisati: recursurile lor, adresate comiteteloru parochiali

concernente si prevediute cu tóte documintele prescise in statutulu organicu, ale trimite oficiulu protopresbiteralu in Halmagiu pana in 15 Maiu a. c. Comitetele parochiale.

In contielegere cu protopresbiterulu tractualu, **Ioanu Groza**.

2—3.

Pentru parochi'a devenita vacanta din comuna **Globureu** din protopopiatulu Mehadii din comitatulu Severinului, se escrie concursu in terminu pana la 21. Maiu a. c. c. vechiu.

Emolumentele impreunate cu acésta parochie sunt: 25 jugere de pamentu, 9 jugere le despagubescce statulu cu 29 fl. v. a. cuartiru liberu cu gradina de legumi, 120 fl. v. a. pentru stola si biru, afora de tacs'a dela nunti si alte slujbe.

Recurrentii au de a-si trimite recursele instruate in intielesulu statutului organicu si normeloru consistoriale, adresate comitetului parochialu la administratorele protopescu in Mehadi'a.

Din siedinti'a comitetului parochialu tienuta in Globureu in 20. Aprilie 1877.

Stefanovicu.

adm. protop.

2—3.

Prin ordinatiunea venerabilului consistoriu diecesanu din Caransebesiu din 30. Martie No. 190. s'a sistemisatu postulu de capelanu langa nepotinciosulu preotu Stefanu Campeanu din **Dalbositiu** protopresbiteratulu Mehadii, comitatulu Severinului, pentru care se escrie concursu cu terminu pana la 20. Maiu c. vechiu.

Cu acestu postu sunt impreunate emolumentele: $\frac{1}{3}$ parte din sesiunea de 34 de jugere, a treia parte din 200 fl. v. a. care sunt pentru stola si biru.

Recurrentii cari dorescu a ocupá acestu postu sunt avisati a-si instrua recursele sale conformu statutului organicu biser. si ordinatiuneloru Venerabilului consistoriu, adresandule comitetului parochialu la administratorulu protopopescu in Mehadia, pana la timpulu perfiptu, càci cele dupa espirarea terminului nu se voru considerá.

Dalbositiu din siedinti'a comitetului parochialu din 17 Aprilie 1877.

Stefanovicu

administratoru.

3—3

Conformu ordinatiunei consistoriului eparchialu aradanu dattulu 3 Martiu, a. c. Nr. 471. B. se escrie concursu „din oficiu“ pentru deplinirea parochiei vacante din Ohaba-lunga.

Emolumentele la acea parochia sunt: un'a sesiune de pamentu comassata, parte aretoriu, parte fenétia; $\frac{1}{2}$ de lantiu pamentu intravilanu; birulu de càte un'a mesura de cucurudiu in bómbe dela 60. numere de case; si venitele stolari indatinate.

Recursele adresate sinodului parochialu gr. or. din Ohaba-lunga, sunt a se tramite protopresviterulu tractualu al Hasiasilului Georgiu Cratiunescu, in Belincz, per Kiszeto, pana inclusive $\frac{3}{15}$. Iuniu, a. c. avendu la $\frac{5}{17}$. aceleiasi lune a se tiené alegerea.

Belintiu, 15. Apriliu, 1877.

Georgiu Cratiunescu, m. p. protopopu.

3—3

Pentru deplinirea postului invetiatorescu dela scól'a confesionala din Fiscutu, se escrie concursu. Emolumentele sunt: a. 176 fl 33 cr.; 37. hectolitre grâu, 24. metri de lemne din care are a se incaldí si scól'a, cortelu liberu cu gradina de legume, si 4. jugere pamentu aratoriu.

Recurrentii se-si adreseze recursele lor, intitulate comitetului parochialu din Fiscutu, tramitandule de adreptulu la protopopulu Lipovii pana la 17. Maiu st. v. a. c. in care di va fi si alegerea.

Fiscutu, 17 Apriliu, 1877.

In contielegere cu mine **Ioanu Tieranu** protopopulu Lipovii ca inspectoru.

Redactoru respundietoriu: **Vincentiu Mangra.**